

3833

43 а.

~~3833~~

43 а

В. ЧАЙЧЕНКО.

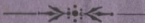
ДУМА

про княгиню - юбзаря.

(Казна зъ народного поля).

СМЕРТЬ ОТАМАНОВА.

Накладомъ редакціѣ „Дзвѣнка“.

Книжочка VI.

Цѣна 5 кр.

06
В. ЧАЙЧЕНКО.

ДУМА
ПРО КНЯГЛНЮ-КОВЗАРА.

(Казка зъ народнього поля).

СМЕРТЬ ОТАМАНОВА.

~~3833~~

~~43.а~~

~~~~~  
Накладомъ редакціи „Дзвѣнка“.  
~~~~~

У ЛЬВОВѢ 1891.

Зъ друкарниѣ товариства имени Шевченка
пѣдъ зарядомъ К. Беднарского.

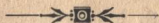
302

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И-3067

4 Галич

Дума про княгиню-кобзаря.

(Казка зъ народнього поля.)

I.

Ой то не бѣлый туманъ землю скрѣзь покрывае,
А то князь молодой у похѣдь выступае,
Зъ войскомъ рушае
Турчина воювати,
Славы собѣ вояцкои-молодецкои добувати,
До своєї землѣ ще землѣ придбати...
Ой то не сива зазуля гѣрко кувала,
Ой то молода княгиня,
Вѣрна дружина,
Зъ княземъ опрощеня приймала,
Обнимала,
Вѣдь себе не пускала,
Ридаючи руки до него простягала...
А вже князь зъ двору выступае,
За нимъ войско рушае,
Выгрѣмляе...

И йдутъ такъ не день, не два,
 И тѣльки на-вкруги ихъ трава степова,
 Де не глянь, розлягаеть ся,
 Ажъ вѣйско въ травѣ тѣй ховаеть ся.
 Ото-жъ не день и не два минае,
 Князь у землю турецку вступае
 И звелѣвъ землю турецкую воювати,
 Турецке вѣйско у пень рубати.
 Та не стало щастя князеви слугувати,
 Почали его вороги побивати:
 Вѣйско Турокъ до ноги порубавъ,
 А котрѣ недобитки по степу розпорошивъ-розѣгнавъ,
 Князя хороброго у брань, у неволю узявъ.

II.

Ой тяжко князеви у неволи пробувати,
 Залѣза тягати:
 Кайданы-залѣзо ноги повривало,
 Бѣле тѣло молодецкее коло жовтои кости пошмугляло.
 А ще-жъ то у ночи у темнѣй темници зъ иншими не-
 [вольниками вднѣ пробувае.
 А у день Турчинѣ до темницѣ прихожае,
 Дверѣ одмыкае,
 И бѣдного невольника на тяжку роботу вывождае.
 А самъ Турчинѣ коло невольникѣвъ похождае,

За роботою доглядає,
 На слуги свои, на Турки-яничары, зо зла гукає:
 „Кажу я вамъ, Турки-яничары, добре вы дбайте
 И зъ ряду до ряду захождайте;
 По три пучки тернины и червонои таволги набирайте,
 Та недбалого невольника по тричѣ въ однѣмъ мѣсци
 То тѣ слуги, Турки-яничары, добре дбають: [затинаяте!“
 Изъ ряду до ряду заходжають,
 По три пучки тернины и червонои таволги у руки набирають,
 По тричѣ въ однѣмъ мѣсци бѣдного невольника затинаять,
 Тѣло бѣле коло жовтои кости обрывають,
 Кровь християнську неповинно проливають...
 О такъ у тяжкѣй неволи князь пробуває,
 Три роки горе та бѣду приймає,
 А четвертого року випадкомъ выпало
 До любои дружини звѣстку подати,
 Словомъ переказати:
 „Нехай“ — каже, — „моя люба дружина добре дбає,
 Статки-маєтки збуває,
 Скарбы збирає,
 Мене, князя, зъ тяжкою неволѣ выкупає!“

III.

То княгиня, скоро тую звѣстку до рукъ дѣстала,
 Гѣрко заридала,
 Думала-гадала,

Що „якъ менѣ свое миле подружя зъ неволѣ вызволяти,
 Що на той выкупъ нѣякихъ статкѡвъ-маеткѡвъ,
 Великихъ скарбѡвъ не буде ставати,
 Бо нѣ за якї скарбы не буде его царь турецкїй выпускати“.
 И ну княгиня зновъ думати-гадати,
 Якъ свое подружя зъ неволѣ вызволяти:
 „Хочай бы я й статки-маетки збувала,
 Скарбы великї збирала,
 То не можна менѣ самѡй до царя турецкого доступати,
 Бо буде мене царь турецкїй собѣ за жѣнку брати;
 А певныхъ людей та небоязкихъ нема кого пѡслати“.
 Думає-гадає,
 Зъ себе препышную князькую одежу скидає,
 Косы свои, довгї до пять, ножицями вѡдтинає;
 Бере тодѣ на себе одежу просту чоловѣчую,
 Бере кобзу триццато-струнную
 Та крадькома,
 Тишкама,
 Нѣчого нѣкому не оповѣщає,
 У турецку землю, у далеку дорогу страшну вихождає.

IV.

Ой далека то дорога : не день, не два еѣ треба проходити,
 Багато горя та муки зазнати!...
 Ой усего зазнала княгиня бѣдолашня:
 Нѡжки свои бѣлї збила-натрудила,

Ручки свои нѣжнѣи и тернами сколола,
 Личенько свое молоденьке голодомъ стомила,
 Оченята свои карѣ слѣзми стуманѣла, —
 А таки дѣйшла она до землѣ турецкои,
 До вѣры бисурманьскои,
 И до царя турецкого прихождае,
 Мовь бы то молодой кобзарь на кобзу грае.
 Побачили слуги, Турки яничары, кобзаря молодого,
 Ведуть его у палаць царя турецкого,
 Щобъ вѣнъ цареви загравь,
 Заспѣвавъ,
 Душу ему звеселивъ.
 То молодой кобзарь-княгиня до палацу вступае,
 Царя турецкого забачае,
 Струны торкае,
 Грае-спѣвае,
 Пѣснею жалѣбною сердце у царя выймае.
 Царь турецкѣи жорстоке сердце мавъ,
 А зъ тои пѣсни слѣзами дробными заплакавъ...
 И довго молодой кобзарь княгиня цареви гравь —
 И день, и два, и три...
 И каже царь турецкѣи
 Бисурманьскѣи :
 „Будешъ ты у мене, кобзарю молодой, по-вѣкъ пробувати,
 Буду тебе за рѣдного брата мати,
 Несчисленными скарбами надѣляти“.
 И каже молодой кобзарь-княгиня :
 „Не могу я, царю, коло тебе пробувати :

Єсть у мене батько й мати, —
 Будуть они, старенькї, по минѣ вельми тужити-сумувати“.
 И говорить царь турецкїй,
 Бисурманьскїй :

„Коли-жь не хочеш у мене пробувати,
 То даю тобѣ волю, чоґо твое серце бажає. у мене прохати“.
 Тодѣ молодой кобзарь-княгиня промовляє :

„Зѣ малку я, царю, по свѣту блукаю —
 Сумно менѣ самому безѣ товариша бувати :
 Дозволь менѣ, царю, вѣ тебе якоґо невольника взяти, —
 Буде менѣ хочѣ товариш у дорозѣ розмовляти“.
 Зведѣвъ царь турецкїй темну темницю вѣдмыкати,
 Кобзареви молодому, якоґо схоче, невольника дати.
 То кобзарь молодой, княгиня, до темной темницѣ вступає,
 Усѣхъ невольникѣвъ оглядає,
 Подружя свое, князя любого, выбирає,
 Зѣ темницѣ вивоґдає.
 И зѣ нимѣ у купѣ зѣ землѣ турецкои рушає.

V.

Пѣшли они вкупѣ широкими степами,
 Байраками та ярами ;
 И не мѣгъ князь своєї дружини вѣрної вѣзнати,
 А она не схотѣла єму про себе и навзнаки дати.
 И ишли они такѣ довґо широкими степами,
 Байраками та ярами,

А якъ почали до своєї землѣ доходити,
 Почавъ князь до молодого кобзаря, до княгинѣ, промовляти :
 „Пусти мене, чоловѣче добрый, на волю !
 Не просту давъ менѣ Богъ на свѣтѣ долю :
 У сѣй земли я княземъ княжую, ---
 Якій хочешъ выкупъ за себе, обѣтую“.
 Говорить молодой кобзарь-княгиня :
 „Нѣчого я въ тебе, князю, не бажаю, ---
 Иди, най тобѣ Богъ помагає!“
 То князь радый, молодому кобзареви якъ и здякуватись
 До себе у гостину закликає, [не знає,
 А молодой кобзарь-княгиня вѣдмовляє :
 „Не могу я, князю, заразъ до тебе прибувати :
 Єсть у мене батько й мати, ---
 Будуть они, старенькї, по менѣ вельми тужити-сумувати,
 А якъ дасть менѣ Богъ до батька до матери завити,
 Тодѣ буду до тебе въ гостину прибувати“.
 И тодѣ они опрощеня брали,
 Кождый своимъ шляхомъ повертали.

VI.

То молода княгиня навпростець небитими стежками про-
 Швидше вѣдъ князя до господы прибувала, [бѣгала,
 Препышную одѣжь князьку на себе брала,
 Чоловѣка дожидала.

Часъ година минае,
Ото уже ѥ князь до господы прибуае ;
Усѣ его стрѣчаютъ,
Витають.

Княгиня его витае,
Приймае,
Про здорове пытаеть ся ;
А вѣнь зо всѣма витаеть ся,
А коло неи ѥ не стане,
На неи и окомъ не спогляне,
До своихъ райцѣвъ промовляе :

„Бачите, якъ моя жѣнка добре дбае :
Теперь цѣлуе-витае,
А якъ я въ тяжкѣй неволи пробувавъ
Та звѣстку подавъ,
Щобъ она статки-маетки збувала,
Скарбы збирала,
Та мене зъ неволѣ вызволяла, —
Такъ тодѣ де она бувала?“

И говорятъ райцѣ князькѣ :
„Вѣдколи, князю, твоя звѣстка прибула,
Зъ того часу княгиня дома не жила,
До сього часу десь пробувала,
И се тѣлько до господы завитала“.
И розпаливъ ся князь гнѣвомъ великимъ,
Вѣдѣвъ княгиню до неи въ комнату,
Звелѣвъ на ключъ замыкати,

А самъ до рады уступае,

Промовляє :

„Панове райцѣ !

Судѣть мою жѣнку невѣрну якъ треба по правдѣ !

Якъ бы не молодой кобзарь мене обратававъ,

То й доси-бъ я кайданы тягавъ“.

VII.

И ото починае рада судъ судити,

И присудили княгиню горломъ карати,

Смерть ѣй вчинити.

И князь на той присудъ самъ приставъ,

Зъ райцами до княгинѣ уступавъ

Щобъ узяти,

На смерть еѣ вѣдати.

Пѣдойшовъ, дверѣ одмыкавъ,

Та й скамянѣвъ тамъ, де стоявъ :

Свѣтлиця порожна, немає княгинѣ у ѣй,

А стоить тамъ кобзарь молодой ..

И говорить молодой кобзарь-княгиня :

„Ой якій-же теперъ свѣтъ наставъ,

Що чоловѣкъ своєї жѣнки не пѣзнавъ“.

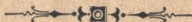
И тодѣ кобзарь зъ себе одѣжь просту скидавъ, —

Кождый княгиню пѣзнавъ.

И тодѣ князь радѣстю радѣе,

И слъзами рыдае,
У своѣи жѣнки вѣрної прощѣня благае...
И тодѣ князь великій бенкетъ изчиняе,
Увесь народъ на него скликае,
Зѣ радощѣвъ бенкетуе-гуляе,
Свое любе подружя, княгиню, уславляе!...

В. Чайченко.

СМЕРТЬ ОТАМАНОВА.

На лѣжку твердому, на голѣй землѣ,
Вгорнувшись въ козацьку керею,
Лежавъ головою на простѣмъ сѣдлѣ
Отаманъ козацькій и ждавъ, щобъ прийшла
Хвилина розстаня зъ землею.

И подруга вѣрна край него була —
Зъ житемъ при нѣй лекша розлука —
Багато походѣвъ она вѣдбула,
Багато головъ зъ плѣчь могутныхъ стяла —
Важенна козацька шаблюка!

Неразъ же вѣнъ плававъ пѣдъ Турка въ чайкахъ,
Неразъ и зъ Ляхами стинявъ ся,
Неразъ по широкихъ гулявши степахъ,
Щербивъ на татарскихъ еѣ головахъ
И часомъ зъ Волохомъ рубавъ ся.

Богато за вѣру вѣнъ крови проливъ,
За рѣдную Русь-Украину!
На дужому тѣлѣ вѣнъ ранъ не лѣчивъ
И живой зостававсь середъ лютыхъ боѣвъ,
Хочъ бивсь завсѣгды до загину.

И отъ же: не въ чесныхъ вояцкихъ бояхъ,
 Де крови безъ мѣры лило ся,
 Не въ вражихъ лукавыхъ зрадливыхъ рукахъ,
 Не въ герць зъ Татариномъ въ чистыхъ степахъ
 Ему умирать довело ся.

Вѣнь самъ умирае въ сему куренѣ
 Лежачою смертю вмирае...
 Навкругъ тѣльки стѣны похмурѣй й сумнѣй
 Та чура,*) ховаючи слѣзы дробнѣй,
 На него сумный поглядае.

И тяжко старому. И чуру тодѣ
 Вѣнь кличе до себе рукою,
 И каже вѣнь: „Чуро мѣй вѣрный! Пѣди,
 До мене ты хлопцѣвъ моихъ приведи, —
 Прощатись най прийдуть зо мною!“

И стало козацтво кругъ него смутне,
 И ждуть всѣ останной мовы...
 „Спасибѣгъ вамъ, дѣти!“ вѣнь каже, — „мене
 Зла доля въ останню дорогу жене, —
 Бувайте вы, дѣти, здоровѣ!“

„Але умирати въ сему куренѣ
 И лежнемъ лежати — не сила:
 Степь скрѣзь оживае теперь по веснѣ, —
 Лунають ячання и дзвонють пѣснѣ, —
 Мене-жь тутъ недола звалила!“

---

*) слуга.

„Вволѣть мою волю въ останній сей часъ :
Мене на коня посадѣте...

Най, поки ще свѣтъ менѣ Божій не згасѣ,
Вступлю я въ стремена и гляну ще разѣ
На Днѣпрѣ, на степь, мои дѣти!“

И загадѣ останній почувши сумный,
Козацтво коня вже сѣдлає,
И батька старого садовлять они,
И тихо рушають у степь у расный,
И тихо кѣнь вѣрный ступає.

И ѣдутъ всѣ мовчки.. Степы навкруги,
Якъ море безкрає, хвилюють,
И здалека ледви маячуть луги,
И мрѣють Днѣпрові круті береги,
Могилы высокі сумують.

И ѣдутъ все далѣ... Кивають рясні
Квѣтки головками своими ;
Въ высокій ширяє орелъ далинѣ,
И птацтво щибече безжурній пѣснѣ,
И чайка кигиче надъ ними.

И ѣдутъ все далѣ... Въ травѣ промайнуть
Сайчакъ**) и коза швидконогій,
И зникнуть безслѣдно... И ось уже чуть,
Якъ выють и плещуть, и бють и ревуть
Днѣпрові далекі пороги.

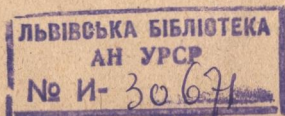
*) рѣдѣ кѣзъ дикихъ.

И далъ изнову... Смутнїй козаки
 Нѣ слова еще не сказали;
 Отаманъ мовчить, похилився до луки,
 Стиснувши свѣй повѣдь, не рушить руки
 И ѣде все далъ и далъ.

И тихо спытавъ ся зъ козацтва одинъ:
 „Чи, батьку, не часъ намъ до дому?“
 Але не вѣдмовивъ нѣчого имъ вѣнъ;
 И знову всѣ ѣдутъ ще кѣлька хвилинь, —
 Вѣнъ знову нѣчого нѣкому.

И коней тодѣ зупинули они,
 Й отаманѣвъ кѣнъ зупинувъ ся;
 Отаманъ вѣдъ разу схитнувъсь на кони,
 Й заснувши въ останнѣмъ довѣчному снѣ,
 На руки имъ мертвый схиливъ ся...

В. Чайченко.

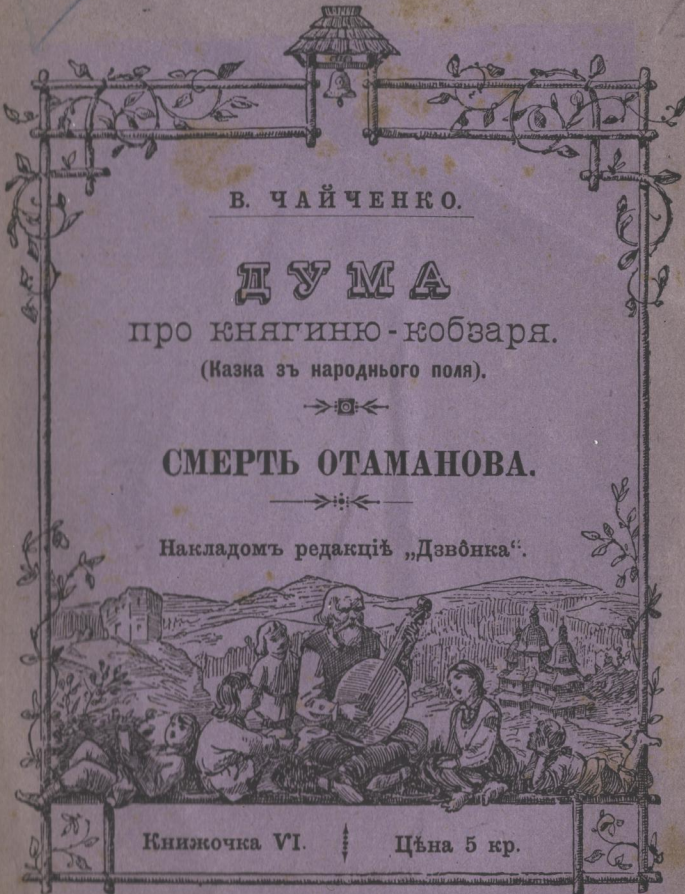

И 30.671

~~3833~~ / 43. а.

~~3833~~
43. а.

В. ЧАЙЧЕНКО.

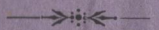
ДУМА

про княгиню - кобзаря.

(Казка зъ народнього поля).

СМЕРТЬ ОТАМАНОВА.

Накладомъ редакціѣ „Дзвонка“.

Книжочка VI.

Цѣна 5 кр.